

अस्य पानद्वारा यत्सपालनकरत्वात् तथाभूतत्वम् ।
पालवणिज् पु० पाले कन्यारत्नये वणिक् । कन्यापाले त्रिका०
पालल त्रि० पल्लस्य तिलचूर्णस्य विकारः क्वण् । तिलचू-
र्णपिटके “पाललाः स्त्र्येभ्यजननाः शक्नुत्यः कफपि-
तलाः” सुश्रु० ।

पालाश त्रि० पलाशस्य विकारः अययो वा अख् । १पलाश-
ययवे २तद्विकारे च “पालाशो दण्ड व्याघाटः” अमरः ।
३तमानपले (तेजपात) राजनि० तदर्थः अक्षत्रस्य अण् ।
४चरिदर्थे पु० ५तद्विशिष्टे त्रि० अमरः पलाशेन
निर्दिष्टम् सङ्काशा० गय । पालाश्य पलाशनिर्दिष्टे त्रि० ।
पलाशस्यादूरदेशादि वराडा० कक् । पालाशक तत्-
सन्निजट्टेशादौ । स्वार्ये क । तत्त्वार्थे

पालाशखण्ड पु० भगधदेशे शब्दरत्ना० ।

पालाशि पु० पलाश गोलप्रवर्धिभेदे प्रवराध्यायः ।

पालि(ली) स्त्री पल-वा० इण् । १कर्णलताये २चत्रौ क्रोणे
३त्रेणौ ४चक्रभेदे ५कालादिरेये च भेदि० ह्रस्वकार्या
७पोटायां ८प्रशसायां ९प्रस्थे १०उत्सर्ग्रे क्रोडे च
हेमच० वा डोप् दीर्घान्तः ११स्यात्याम् शब्दच० ।

पालिंहिर स्त्री मण्डलिसपेभेदे सुश्रुतः अहिगन्धे दण्डम् ।
पालिका स्त्री पालि+स्वार्ये क । १पालिशब्दार्थे संज्ञायां
कन् । २कर्णपत्रे शब्दच० ३दध्यादिच्छेदन्यां हारा० ।
४पालनकक्षत्रां स्त्रियां च ।

पालित त्रि० पाल-क्त । १रक्षिते क्रोष्टुं ग्ये २नृपभेदे
३देशभेदे च पु० हरिवं० १७अ० । ४शास्त्रोट्टुष्टे पु० गङ्गा-
यंकल्प० ५कुमारानुचरमाश्रमे स्त्री भा० श० ४७अ० ।

पालित्य न० पलितस्य भावः घ्यञ् । केशादेः शुभ्रतादौ ।
पलितस्यादूरदेशादि सङ्काशा० गय । पलितस्य सन्निजट्ट-
देशादौ त्रि० । [नृपभेदे पु० हरिवं० २अ० ।

पालिन् त्रि० पालयति पालि-णिनि । १पालके २पृथुपुल-
पालिन् पु० पालि-वा० क्तिन् । १कुन्दुवृष्टौ राजनि० ।
२श्यामानतायां स्त्री अमरः गौरा० डोप् । पलिन्वीति
पाठान्तरम् पृषो० । श्लिष्टतायां दिङ्प्रकोषः ।

पालिशायन पु० गोलप्रवर्धिभेदे प्रवराध्यायः ।

पालीवत काण्डरोये वृक्षभेदे वृ० सं० ५४अ० ।

“द्राक्षापालीवताश्चैव बीजपूरातिमुक्तकाः । एते हुमाः
काण्डरोया गोमयेन प्रवेपिताः । मूलच्छेदेऽथ वा स्वयमे-
रोपणीयाः प्रयत्नतः” ।

पालीहय पु० गोलप्रवर्धिभेदे प्रवराध्यायः ।

पालक त्रि० पक्कां भवः धूमा० बुञ् । पक्कीभवे जानटौ
पाल्वलतीर त्रि० पल्लवतीरे भवः अञ् । पल्लवतीरभवे
पावक पु० पुनाति पू-ण्वुक् । १वक्रो अमरः “अपावनानि
सर्वाणि वक्रिसंघतः कश्चित् । पावनानि भवन्त्येव
तस्मात् स पावकः स्रुतः” इति काशीख० ६अ० उक्ते-
तस्य तत्वात्त्वम् । २वेद्युताख्यौ च “पावकः पवमानश्च
शुचिरग्निश्च ते त्वयः । निमन्त्र्यः पवमानः स्यात् वेद्युतः
पावकः स्मृतः । यथासौ तपते सूर्यः शुचिरग्निश्च स
स्मृतः” बृह० पु० । ३वदाचारे ४वर्ज्जमन्ये ५चित्तकटके
६भङ्गातके ७वङ्क्रे च भेदि० । दण्डोके त्रि० हेमच० ।
८रक्तचित्तके १०कुसुमे च पु० राजनि० ११वक्रके
१२सूर्ये च १५०१५०१५भा० तयोश्च शोधकत्वात् तथात्वम् ।
१३वृक्षभेदे भा० व० १२१अ० । पावः पवनं शुद्धिस्तं कायति
कै-क । १४सरस्वत्यां स्त्री अ० ११२०भा० । पावकाश्च
सप्तविंशतिः “पावकाः सप्तविंशतिः” भा० व० ७अ० व्या-
ख्यायां नीलशृङ्गवृक्षवाक्येभ्यः तानि च “ब्रह्मणोऽङ्गात्
प्रसूतोऽग्निरङ्किरा” इति विश्रुतः । दक्षिणाग्निर्गा-
ह्यपत्याहवनीयाविति १२१४ त्वयि । निमन्त्र्यो वेद्युतः ६
मुरः ७ संवत्तोऽन्तर्लौकिकस्तथा । जाठरोऽविभगः ११
क्रव्यात् १२ क्षेमवान् १३ वैष्णवः १४स्तथा । दस्युमान् १५
वन्दः १६चैव शान्तः १७ पुष्टोऽविभावसु १८ । ज्योति-
शान् २० भरतो २१ भद्रः २२ २३सिद्धलङ्घुमान् २४
क्रतुः २५ । सोमस २६ पिष्टमांश्चैव पावकाः सप्त-
विंशतिः” । अन्ये पावकभेदा अग्निशब्दे ५११० इत्याः
ति० त० गृह्यपरिशिष्टे कर्मभेदे तस्य नामभेदा उक्ता यथा
“लौकिके पावकोऽह्निः प्रथमः परिकल्पितः ।
अग्निस्तु सारुतोऽसौ नाम गर्भाधाने विधीयते । पुंसवने
चन्द्रनामाश्च शुद्धाकर्मणि शोभनः ४ । सोमन्ते सप्तकोऽसौ
नाम प्रगल्भोऽह्निः जातकर्मणि । नास्ति स्यात् पार्थिवोऽह्निः
प्राग्ने च शुचिस्तथा । सत्यनामाऽथ चूडायां
व्रतादेशे सप्तहवः १० । गोदाने सूर्यनामा ११ च केशान्ते
ह्निः १२ रक्ष्यते । वैश्वानरोऽह्निः विषर्गे तु विवाहे
योजकः १३स्तथा । गोदाने गोदानाख्य संस्कारे । “चत-
व्यान्तु शिखी १५ नाम धृतिः १६ रग्निस्तथाऽपरे” । अपरे
धृतिर्होमादौ । “प्रायश्चित्ते विधुः १७ चैव पाकयज्ञे तु
साहसः” १८ । प्रायश्चित्ते तदात्मकमहाव्याधृतिर्हो-
मादौ । पाकयज्ञे पाकाङ्कवृष्टौ वर्गन्टहोमादौ ।
“वृक्षहोमे च वक्रः १९ स्यात् कोटिहोमे ऊवाश्च-